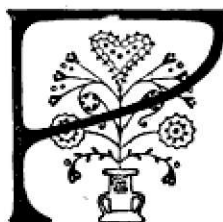

blagem pozabljenju. Ema in Marija sta po Flaubertovem nazoru dva pglavitna ženska značaja v sočasni francoski družbi. Ne prvi ne drugi mu ni pogodu, ker vidi v obeh obče slabosti srca in razuma. Naj dodam iz te knjige čudovito iver, ki se pogosto krat omenja. Ob koncu **Prečutljive vzgoje** pride gospa Arnouxova k Frideriku, ki ga bo za vselej ostavila, in tu čitaš krilatico: «Pri slovesih nastane trenutek, ko ljubljene osebe že ni več pri nas», besede, kakor naletiš nanje tudi v njegovi mladostni noveli **November**.
(Konec prihodnjič.)

Marija Kmetova:

Pogovor.

(Odlomek iz «Meteža».)

a sem mislil, da so vam grozote vseč, je dejal Pirc, ko sta že zavila navkreber na drugo stran mesta. — «Zakaj?» — «Ker sami drevite takole skozi življenje.» — «Drevim? Meni se zdi, da gre vse silno počasi,» je odgovorila Tina nekako lahkomišno, vendar se ji je za hip zmračilo lice in je za trenutek švignila vsa njena življenska pot mimo nje, da se ji je zazdelo, kakor bi ji legla črna senca na oči. Nehote je potegnila z roko preko čela in je nalahno zavzdihnila. A bilo ji je koj žal, da se je za hip izdala, ker je zaslišala Pirčeve besede:

«Le ne varajte se, gospa! Sami sebe slepite! Sicer se pa slepimo venomer,» je dodal, «in smo sami sleparji vsenaokrog in vsepovsod.»

Tina se je spet hotela zasmejati, a smehljaj je le zaokrožil ustnice, glas pa se je prelomil. Molče sta šla dalje, čeprav je bilo obema, da bi govorila in sta v mislih oba iskala pripravne besede in je bilo obema sitno, ker nista našla izraza, ne prave točke v sebi. Pa je dejal Pirc, da se je Tina kar zgenila:

«Le čemu se spet hočete poročiti, gospa, to mi ne gre v glavo.»

«Ali ste resni zdajle?» je vprašala Tina in nezaupno pogledala Pirca, ki je imel nenavadno resen izraz v obrazu.

«Zelo resen sem zdajle.»

«Bom pa tudi jaz resna, čeprav mi solnce tako lahkomišno sije v obraz, da bi se najrajša smejala. Torej vam odgovorim: Kako morete tako neumno vprašati!»

«Nasprotno — to je pametno vprašanje in veliko mi je do vas, zato vas vprašam.»

Morda ni bil Pirc še nikdar tako odkritosrčen, kakor je bil pri teh besedah in še njemu se je zazdelo čudno, da govori tako iz srca. Kar nejevoljen je bil sam nase, da je snel krinko s sebe in ni razumel tega novega občutka, ker se je bil namenil, da bo govoril popolnoma drugače s Tino; kakor si je bila uravnala tudi Tina doma vse drugače svoje besede, ki jih bo govorila Pircu na izprehodu. Noge so šle nevede svojo pot, v glavah obeh pa se je mračilo in ni bilo prav nič podobno mlademu življenju solnca in ljudi in drevja krog njiju.

«Da se ne marate vživeti v moj sedANJI položaj! In nihče se ne mara — od matere preko vseh znancev do vas,» je dejala Tina in nagubančila čelo.

«Saj prav to je, ker vas tako natančno vidim — še preveč natančno.» Pirc se je spet začudil sam sebi in je nejevoljno stresel z glavo.

«Torej?»

«Kaj torej! Ne da bi zavriskali od veselja, da se vam je posrečilo tako izlahka sneti zakonski jarem z vratu — v novega silite in si ga kar oberoč natikate čez glavo! Stepel bi vas!»

V silnem začudenju se je zazrla Tina v Pirčev obraz, ki je kar gorel od nemira, da so se bliskale oči in so podrhtevale ustnice. In tudi v njej se je prekrnilo, se zateknilo, da jo je zbolelo v srcu in je zaprla oči. Dejala je:

«Ni mogoče drugače.»

«Vse je mogoče!»

«Ne!»

«Pa kaj?»

«Denar.»

Zamolklo je izgovorila Tina besedo in se prestrašila temnega glasú in zdelo se ji je, kakor bi bil nekdo drugi izgovoril to ledeno besedo. Nenadoma pa se je zdrznila in se za korak odmeknila:

«Izkušat ste me prišli? Pa menda vendar ne po Gornikovem naročilu?» Kakor bi umazala lepoto, se ji je zazdelo, ko je bila toliko odprla svojo dušo. «Potem je bolje, da se koj razideva,» je nadaljevala ogorčeno, «ker ste mi vendar tujec in zato...»

«Gospa, nikar, nikar!» Pirc jo je nalahno prijel za komolec in jo potegnil dalje. «Ták pa vendar še nisem, čeprav sem precej neokusen, nevljuden, grđ, če hočete — in tako dalje! Pa glejte, zunaj mesta sva že, kaj ni tu v bližini kake gostilne? Nimam več veselja do hoje.»

«Tamle je gostilna — in tudi jaz bi rada sedla,» je odvrnila s tujim glasom Tina in si v resnici zaželela odpočitka. Zakaj toliko trudnosti je čutila v sebi, čeprav ves ta izprehod ni bil dolg.

«Me veseli,» je dejal Pirc in molče sta šla do gostilne in sta vstopila v prijazno solnčno sobo. Le malo gostov je bilo ondi in solnčni praški so se medlo motovili v širokem žarku sredi sobe in se svetlikali na mizi, ki se je v sredini bleščala kakor zrcalo. Sedla sta, Pirc je naročil vina in ko je zablestela že mavrica steklenice in kozarcev pred njima in je Pirc natočil obe čaši, sta se šele spogledala s Tino in Pirc je dejal:

«Pa oprostite, gospa! Na zdravje!» Dvignil je kozarec in Tina je kar nehote trčila s Pircem, a je koj povzela:

«Oprostite tudi vi, gospod doktor! A — le pustite, da govorim,» je dejala s poudarkom, ko je videla, da je Pirc zamahnil z roko, in nadaljevala: «Ne le denar, kakor sem bila treščila kar tja vendar...»

«Ne slepimo se...»

Tina je hote preslišala Pirca in glasno poudarila:

«...tudi ljubezen me sili v novi zakon.»

Pirc je pretegnil noge pod mizo, dvignil obrvi, zavzdihnil in odvrnil:

«Če bi bil, kakršen sem navadno, — pa ne vem, imate li tu tako ozračje ali kaj! — ali ste vi — torej bodi kakor že: če bi bil, kakršen sem vedno, bi se vam zdajle na ves glas zasmel.»

«Gospod doktor!» je karajoče vzkliknila Tina, vendar jo je zaskelilo, ko se je spomnila zmešane štrene svojih misli z doma. Pirc pa je povzel:

«Saj me nič ne briga, vem, pa bi se res zasmel, takole bi se: ha-ha-ha.» In v resnici se je zagrohotal, da so se s sosednje mize začudeno ozrli vanj in je Tino oblila temna rdečica. «Pa me ni prav nič sram, zdajle, veste —»

«Pa kaj vam je, gospod doktor?»

«A vi, gospa, vi ne ljubite,» skoro sikajoče je šepetal besede, da se je Tina kar odmikala, «vi ne ljubite Gornika. In ga ne — pa pika.»

«In tole ste mi prišli povedat iz Trsta? Ah — prihranili bi si bili rajši ves ta trud! Kako ste — no, prav milo rečem: čudni.» Tina se je zaničljivo zasmejala in se zazrla skozi okno.

«Dobro veste, kaj sem vam prišel povedat in sem vam bil že dopoldne povedal. Vse drugo je prišlo, — kaj vraga vem, odkod je prišlo! Saj sem sicer ves drugačen.»

«Vem, slišala sem, videla — in čudim se.»

✕

✕

«Torej! In mi je končno vseeno, ste zaljubljeni, niste zaljubljeni, je denar — ni denar, kaj me briga! Res pa je, da me zanimata.»

«Kakor sploh tudi druge ženske.»

«Sem mislil.»

«Zdaj pa?»

«Vidim, da ne.»

«O, gospod doktor, kako ste padli iz vloge! Nisem mislila, da ste tako slab igralec! Ki ste vendar vedno le igralec.»

«Ne bom odgovarjal in ugovarjal.»

Molčala sta precej časa. Tino pa je še vedno pekla ona beseda: denar — pa je spet pričela:

«Torej res ne verjamete v mojo ljubezen do Gornika?»

«Ker izprašujete, tudi sami ne verjamete. Iz tega sledi: če ne verjamete sebi, tudi ni ljubezni v vas.»

Kakor nož so se zarezale te besede v Tino; spomnila se je materinih besed, spomnila razmišljenosti in dolgočasje pri pisanju Gorniku in spomnila se je, kako se je tolažila, ko ni čutila hrepenjenja po združitvi, ampak je bilo v njej le veselje do razkošnega življenja. Zato ni odgovorila, le silno nesoglasje se je zarinilo v njeno dušo in tako je čutila, kakor bi imela vso premočeno obleko in obutev na sebi.

«In čeprav ne verjamem v srečne zakone iz ljubezni,» je nadaljeval Pirc, «ljubezen kaj kmalu izpuhti — in sploh! Sreča in tako dalje — sleparija! Pa če je že, kar je — bodi! A vi ste se izmotali iz teh stvari — ste spet, kar ste bili; ste vsi v nemiru, ki drevite, drevite dalje in boste še drevili, — pa da spet iznova — nak, to je neumnost! In vse le, ker si nekaj domišljate, česar ni.»

Že je hotela spet reči Tina, da zaradi denarja ni mogoče drugače, a se je vgriznila v ustnico. Pa se je koj spomnila, da ima zdajle Pirca pod seboj in je ona na višku. Dejala je:

«Ali veste, gospod doktor, da ni prav nič lépo od vas, takole govoriti z menoj, ki ste nekak zaupnik Gornikov in sem tik pred poroko z njim? Ali je pa to že kar v poklicu odvetnikov, da rabijo take besede v takih in podobnih slučajih?» Nasmehnila se je in se poredno zazrla v Pirčeve oči.

«In zdaj menite, da bom žardel, da se bom razjezil, se oproščal in podobno? Dobro veste, zakaj sem govoril prejšnje besede, ki ste jih prav dobro razumeli tudi vi. Človek je govoril človeku — nič drugega. Spesniti se mi hočete, pa vas imam le v pesti.»

«In me hočete še nadalje pestiti? Kje je ostal kavalir?»

✕

✕

«Milostljiva, oprostite! Služabnik sem vaš. Izvolite govoriti o čem drugem? Dobro.»

«Kako ste poredni! In izvrstno igrate!»

«Saj sem igralec — in vi — igralka. — V Trstu vas čaka razkošno opremljena vila.»

«Vi veste?»

«Vse vem. Gornik je noč in dan na nogah in je ženin prav po paragrafu.»

«Ali mu to štejete v zlo?»

«Nikakor. On je rojen ženin po paragrafu in to je njegov značaj.»

«Ljubi me.»

«Dà.»

«In jaz njega,» je spet poudarila Tina kljubovalno.

«Ne.»

«Zakaj govorite tako?»

«In zakaj ne bi? Njegovega bogastva in udobnega življenja se veselite.»

Tina se je zdrznila in je čutila, da se ne more več izmikati. Že je hotela vstati in oditi sama domov, a nekaj jo je s silo zadržalo in zazdela se je sama sebi kakor grešnik pred izpovednikom.

«Vidim, da vam je sitno pred menoj,» je povzel Pirc, kakor bi bil prebiral Tinine misli in je nadaljeval: «In tudi meni je sitno. Vendar je danes nekaj v meni, kar me sili, da govorim z vami, kakor pač govorim že ves čas. Da bi se oproščal zaradi tega, bi bilo odveč, ker vem, da se ne bom premagal in ne govoril drugače.»

«Pa če vam prepovem?»

«Ne morete mi prepovedati, ker vidim, da je v vas samih tisto nekaj, ki vas prav tako sili, da me poslušate.»

«Čuden človek ste.»

«Nič čuden — samo človek. Sicer pa slišim enake opazke večkrat o sebi in me prav nič ne motijo. — Pa zakaj ne marate pogledati brez vsakršnih ovir vase in zakaj si ne upate priznati resnice?»

V Tini je vse drhtelo in vsaka Pirčeva beseda jo je urezala, da jo je zbolelo v srcu.

«Ker resnica v oči bode, kajne?» je povzel spet Pirc. «Pa ne bojte se sebe — vsaj sebe se ne bojte!»

«Saj se ne bojim,» je tiho odvrnila Tina.

«Pa še kako se bojite! In to ni prav. Kako morete potem tako v svet? Pa vem, tenčice so mehkejšje od trnja — pri vas — pri ženski pa so še mehkejšje — in je trnje še bolj bodeče.»

«Tako zavito modrujete, da vas ne razumem,» se je hotela spet izogniti Tina, čeprav je vedela, da se je že vso oddala.

«In Gornik ni za vas,» je dejal spet Pirc, kakor bi moral vleči nit pogovora v tej smeri. «Ni za vas — in je za vas.»

«Zakaj ni — in zakaj je?»

«Ni, ker nima ognja, ki ga potrebujete vi; in je, ker ima denar, ki ga prav tako potrebujete.»

Tinino lice se je zmračilo in tudi v sobi so pojemali solnčni odsevi in lahek mrak je polzel skozi okna.

«Pojdiva,» je kar zaprosila Tina. Pirc ni odgovoril, plačal je in molče sta odšla. Ko sta že nekaj časa hodila po cesti, je nalahno prijel Pirc Tino za roko in dejal komaj slišno:

«Mučil sem vas, vem, pa mi odpustite! A vi ste mi več, kakor so mi bile doslej druge ženske.»

Če bi bil Pirc izpregovoril te besede pred uro, bi se bila Tina začudila; zdaj jim je verjela in zasačila je v sebi misel, ki je že iskala teh besed. Tudi mu ni izmeknila roke, še oprla se je na njegovo in ni vedela, če sanja ali bdi.

«Ali ste zato prišli?» je dejala končno in utrujenost je bila v njenem glasu.

«Prav za prav sem tudi zato prišel, a sem mislil, da mi bo, kakor mi je bilo vedno v takih slučajih. Zdaj pa vidim, da sem popolnoma brez krinke, kar me jezi in me vendar spet ne jezi.»

«Kakor bi govorili iz mene,» je dejala Tina, «tudi v meni je vse tako.» Pa je začutila pri teh besedah toliko žalost v sebi, da so ji nehote prišle solze v oči.

«Glejte,» je dejal Pirc, «takole tavamo — tavamo — zaneti se žarek — in ne da bi ga bili veseli — žalostni smo.»

«Prepozno,» je dehnila Tina in je nenadoma zaslišala oni ,prepozno', ki ga je bila izrekla pred ločitvijo zakona Gorniku. A zdaj je občutila z vso jasnostjo, da je res prepozno in najrajša bi bila padla na zemljo in se razjokala za vse dneve.

«To ni ljubezen,» je povzel Pirc, kakor bi nadaljeval ono tretjo misel, ki je bila v obeh. «A je ona vez dveh bitij, ki sta ustvarjena drug za drugega. In — da vam povem popolnoma odkrito: midva sva drug za drugega in sva bila zvezana že od nekdaj in bova do konca. Jaz sem vaš človek in vi ste moj človek. Tragika je v tem, da je za oba prepozno: jaz sem raztrgan na dvoje, na troje in mi je življenje le še komedija in vi — vi se v kratkem poročite.»

«In šele danes ste spoznali vse to?» je vprašala Tina.

«Šele danes. — In kakor sem bil zatrl že vse občutke v sebi — zdajle mi je hudo.»

Tina ni odgovorila in oba sta molčala prav do Tininega doma onkraj mesta. Pred vrati je obstala Tina in dejala:

«Niti v sanjah od sanj bi si ne bila mislila, da se bova takole vrnila s tega izprehoda.»

«Da se bova našla, kajne? In zdaj vam je hudo.»

«Kakor vam.»

«A jaz sem prost — vi se pa vežete iznova.»

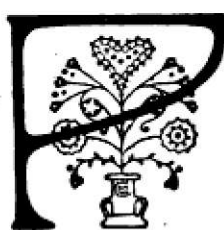
«Usoda. S te poti ne morem več.»

«Vem.»

Pirc se je sklonil in poljubil Tini roko in Tini je bilo tako čisto v duši, da bi ga bila najrajša pobožala po licu. A obstala je kakor lesena in gledala za Pircem, ki je odšel s počasnimi in težkimi koraki.

Zvonimir Kosem:

Avrelija.

o kosilu so šli z verande. Gospod Dominik, ki je bil ves dan sijajno razpoložen, je svetoval, naj se odpeljejo na morje. Mira je ugovarjala, češ, da je trudna; naj sedejo rajši v senco pod smokve in naj jim gospod Dominik pripoveduje, kako je živel v Parizu. Z Mirinim predlogom je soglašal tudi gospod Mavricij. V hiši družine Klariničeve, kamor je došel na oddih dva tedna prej, nego gospod Dominik in se je že nekako udomačil, se je sploh rad strinjal z željami domačih; še celo pa je skrbel, da ni prišel v nasprotje z Miro. Samo Avrelija, Mirina starejša sestra, ki je, kakor razposajen otrok skakljala pred vso družbo, se je vprašanja, ali na morje ali v senco, dotaknila le s svojim zvonkljajočim smehom — ko pa so dospeli pod smokve, se je naglo obrnila in vzkliknila:

«Glejte morje, otrocil!»

Njen pogled je poblisknil preko vseh obrazov in se razlil žareč na licu gospoda Dominika.

Vsi so obstali in gledali na safirno morsko plan, ki je migljala skozi smokvino vejevje in se v visokih pobrizgih lomila ob pečevju pod bregom.

«Stopimo torej v čoln, gospodična Avrelija?» je vprašal gospod Dominik.